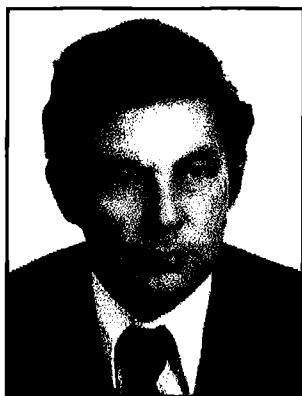

Havasi Zoltán
(1926–2010)

Aki a XX. század második felének magyar könyvtárügyében dolgozott, töltött be vezető pozíciókat, aki e korszak kultúrájának és könyvtárügyének meghatározó szerepű és jelentőségű munkálója volt, bizonyosan elmondhatta magáról: nehéz időket élt meg, súlyos feladatokkal birkózott meg. De – így visszatekintve – úgy tűnik fel, a sokak közül Havasi Zoltánt pályája során különösen sokszor találták meg a nehéz idők súlyos feladatai. Mintha a II. világháború után kezdődő és az 1980-as évek második felében lezáruló pályafutása arra jelölte volna ki, hogy küzdelmes posztokon álljon helyt, miközben széles körű érdeklődése, megannyi szellemi vonzalma talán másra is, többre is hivatottabbá tette volna.

Elegendő itt csak legfontosabb pozícióit felsorolni: volt az Országos Széchényi Könyvtár mb. főigazgatója, éppenséggel akkor, amikor az intézmény a Nemzeti Múzeum épületéből a Budavári Palotába költözött. Az irodalomtudomány kandidátusa volt, az akkor József Attiláról elnevezett szegedi egyetem docense és könyvtárának hosszú ideig igazgatója, tanított az ELTE bölcsészkarán is, a '70-es évek elején szerkesztette a Tiszatáj című, később oly sok vihart látott irodalmi folyóiratot, illetve a Magyar Könyvszemle társszerkesztőjeként jegyezte a lapot. Tagja volt a Magyarok Világszövetsége elnökségének, ellátta a Magyar Könyvtárosok Egyesülete titkári teendőit. Úgyhogy igazán kivette részét az amúgy is küzdelmes XX. század második fele magyar művelődés-, könyvtár- és oktatásügyének megannyi embert próbáló feladatából, fontos teendőjéből. És e hivatali, hivatalos pályafutását kimagasló eredmények, meghatározó teljesítmények sokasága jellemzi.

Havasi Zoltán 1926-ban született az akkor Veszprém (ma Fejér) megyei Mezőkomáromban. A fővárosban tanult és dolgozott, először havidijas könyvtári tisztviselőként, segédkönyvtárosként, majd könyvtáros oklevelet szerzett 1955-ben, amikor már jó évtizedes munkaviszony állt mögötte. Volt minisztériumi előadó, 1958 és 1973 között igazgatta a szegedi Egyetemi Könyvtárat, majd 1973 és 1986 között az Országos Széchényi Könyvtár főigazgató-helyettese, a költözés miatt legkritikusabb években mb. főigazgatója volt. 1987-ben vonult nyugdíjba. Mindközben doktorált, kandidátusi fokozatot szerzett, publikált, számos szakmai, tudományos és társadalmi szervezetben vállalt tisztséget és főképp munkát (például az MKE-ben, az Országos Könyvtárügyi Tanácsban, az MTA Könyvtörténeti és

bibliográfiai munkabizottságában, a Magyar Könyvszemle és a Tiszatáj szerkesztőségében, a Szegedi Akadémiai Bizottságban, hogy csak a legismertebbeket emeljük ki).

Miközben könyvtárat vezetett, egyetemen tanított, írt, aközben folyamatosan és elmélyülten tanulmányozta a XX. század magyar művelődés-, könyv-, könyvtár- és irodalomtörténetét; foglalkoztatta a könyvtárpolitika (kandidátusi disszertációját is e tárgyban írta: *A könyvtár és a tudomány szerepe a társadalmi tudat alakításában*, 1965). Számos cikket, tanulmányt közölt az OSZK munkájáról, a könyvtár hivatásáról, könyvtár és tudományos kutatás elméleti összefüggéseiről, a könyvtárban határterületein végzett vizsgálódásainak eredményeiről. Műveinek bibliográfiája meghaladja a másfélszáz tételt. Sokrétű munkásságát számos kitüntetéssel honorálták: megkapta a Munka Érdemrend ezüst fokozatát (1970), a Szabó Ervin Emlékérmét (1985) és az MKE emlékérmét (1985).

Havasi Zoltán 1945-től csaknem a rendszerváltozásig, fél évszázadon át volt munkása a magyar kultúrának, felsőoktatásnak, könyvtárügynek, és nem akármi-lyen felelősséggel járó pozíciókban. Nehéz és még nehezebb korszakokban állt helyt könyvtárosként, tanárként, szerkesztőként, és mindig a szellem embereként. Nagy idők tanúja volt – mondhatja elismerően a hiányát fájdalmasan érző utókor. És tisztelettel hozzáteheti: alakítója is volt a nagy időknek.

M. L. M.

F. Csanak Dóra (1930–2010)

Csanak Dóra nagymama, igazi grande dame volt. Goethe mondotta, hogy amikor a weimari fejedelem nemessé nevezte ki, semmi felemelőt nem érzett. Ő úgy tudta, ő abban volt biztos, hogy frankfurti patríciusnak lenni – annál nincs feljebb. Csanak Dóra debreceni patrícius volt. Ősei – századokon át – a cívis város legelőkelőbbjei közé tartoztak. Adtak Debrecennek polgármestert, egyikük nyugat-európai úti leveleit maga az utód adhatta ki. Aki ismerős Szabó Magda debreceni emlékeket feldolgozó regényeivel, dokumentumprózáival, tudhatja jól, mit jelentett Debrecenben patríciusnak lenni. Ez például azt jelentette, hogy számos nyelven tudott, át-meg-átítatódott zenével, képzőművészettel, irodalommal. A pesti egyetemre angol–francia szakosnak jelentkezett. Tanulmányait azonban mégsem e két szakon végezhette el. A Rákosi-korszakban vagyunk, a tanulmányi osztály úgy vélekedett, és e vélekedésnek hatalommal szerzett érvényt, hogy két imperialista nyelv kissé sok a jóból. Az egyiket le kell adni és helyette mást választani. Nem Csanak Dóra volt az egyetlen hasonló sorsú. A könyvtárügy több későbbi nagymama adta le az angolt vagy a franciát, és választotta a könyvtár szakot. Csanak Dóra így könyvtár–francia szakon végzett, és könyvtáros lett.